

HARALD STANDL (1959–2015) PRO MEMORIA

2015 m. netikėtai mus paliko vokiečių geografas Haraldas Standlis. Nors jis buvo Lietuvos geografų draugijos narys, bet ne visi Lietuvos geografai jį pažinojo, tačiau dalis jo darbų ir veiklos verti to, kad bent jau tokia proga apie jį mūsų šalyje būtų žinoma plačiau.

H. Standlis buvo tikras geografas, turėjęs galias tiek gamtinės, tiek visuomeninės geografijos žinias, tačiau savo mokslinius interesus nukreipęs daugiau į geografinius turizmo, miestų ir periferinių regionų vystymosi tyrimus. Daugiausia jis tyrinėjo Egipte (Luksore), Turkijoje (Stambule), kai kuriuose Vokietijos regionuose ir miestuose¹ ir (tai mums svarbiausia) Baltijos šalyse.

H. Standlis į Baltijos šalis atvyko 1993 m. rengti savo habilitacinio darbo apie Baltijos šalių sostinių centrų vystymąsi (Standl, 1999) – pirma į Taliną, paskui į Rygą ir Vilnių. Tai buvo visiškai kitokio pobūdžio geografinis miestas, apskritai visuomeninis geografinis tyrimas, nei iki tol buvo vykdoma tuomet jau posovietinėje erdvėje: bene pirmą kartą Lietuvoje buvo taikomi vakarietiški visuomeniniai geografiniai tyrimo metodai ir požiūris. Pagrindiniai su Vilniumi susiję šio darbo rezultatai buvo publikuoti žurnale „Geografija“ (Standl, 2004), kiti disertacijos pagrindu parengti straipsniai – mokslinėje Vokietijos, Estijos spaudoje (Standl, 1998, 1999, 2000, 2002). Vėliau H. Standlis tęsė Lietuvos ir Baltijos šalių miestų, turizmo geografinius tyrimus (Standl, 2000, 2003). Didelio populiarumo sulaukė jo inicijuotas džentrifikacijos tyrimas Užupyje (Standl, Krupickaitė, 2004; Krupickaitė, Standl, 2004; Mickaitytė, Standl, Krupickaitė, 2009).

Tačiau svarbiausia, kad H. Standlis labai domėjosi Baltijos šalimis ir Vokietijos geografų tarpe žinomas kaip Baltijos šalių specialistas. Jam buvo svarbūs visi šių šalių geografų pasiekimai, esant poreikiui noriai su jais dalijosi savo žiniomis ir patirtimi. Viena svarbiausių jo idėjų buvo suburti ne tik Baltijos šalių, bet ir viso Baltijos jūros regiono mokslininkus glaudžiau bendradarbiauti. Jis negailėjo nei jėgų, nei laiko organizuodamas pirmąjį didelį (konferencijoje dalyvavo net 56 mokslininkai) šio regiono ir apskritai Baltijos šalis tiriančių geografų susitikimą – tarpdisciplininę konferenciją „Regioninio vystymosi Baltijos šalyse lyginamieji tyrimai“², kuri vyko 2007 m. vasario 1–3 d. Rygoje (Latvija). Deja, daugiau tokio lygio renginio suorganizuoti nebepavyko.

H. Standlis habilitacinį darbą apgynė ir vėliau profesoriumi dirbo Bambergo Otto Friedricho universiteto Geografijos institute. Su šiuo institutu užsimezgė glaudūs Vilniaus universiteto ir mūsų Geografijos instituto mokslininkų ryšiai. Be to, vyko studentų mainai, du H. Standlio vadovaujami diplomantai parašė baigiamuosius darbus apie kai kuriuos Vilniaus centro vystymosi aspektus (Pappenheimer, 2009; Stadler, 2006). H. Standlis į Lietuvą ir kitas Baltijos šalis yra atvežęs ne vieną mokomąją studentų ekskursiją, savo universitete skaitė specialius kursus, skirtus Baltijos šalims. Savo kabinete universitete jis turėjo sukaukęs didelę geografinių ir kitokių informacinių, mokslinių, istorinių leidinių apie Baltijos šalis kolekciją: jis įsigydavo visus geografiniams Baltijos šalių tyrimams galinčius praversti leidinius.

¹ Visas H. Standlio mokslinių publikacijų sąrašas pateiktas https://opus4.kobv.de/opus4-bamberg/solrsearch/index/search/searchtype/collection/id/16074/start/0/rows/10/author_facetfq/Harald+Standl.

² International and Interdisciplinary Workshop: Comparing Regional Development in the Baltic States.

Taip susiklostė, kad 1994 m., kai H. Standlis atvyko tirti Vilniaus centro, buvau ką tik grįžusi iš studijų Vokietijoje, o jis ieškojo žmogaus, kuris galėtų jam padėti vykdyti tyrimus, vertėjautų. Taigi teko nemažai su juo bendrauti visą jo disertacijos rengimo laiką, vėliau tas bendradarbiavimas tęsėsi bendrais moksliniais tyrimais Užupyje ir kitur. Turbūt visi H. Standlį pažinoję kolegos sutiks, kad tai buvo geografai eruditas, išsamiai analizavęs įvairius visuomeninius procesus, taip pat labai draugiškas, atviras ir geranoriškas žmogus, kolega, paskatinęs visuomeninės geografijos vystymąsi Lietuvoje ir Baltijos šalių geografų bendradarbiavimą.

Literatūra

Krupickaitė, D., Standl, H., 2004. Socialinė kaita (gentrification) Vilniaus Užupyje. *Urbanistika ir architektūra* 28(4), p. 165–174.

A. Mickaitytė, H. Standl, D. Krupickaitė, 2009. Užupis – A Case of Gentrification in a Run-Down Neighbourhood. A. Holt-Jensen, E. Pollock (eds.), *Urban sustainability and governance: new challenges in Nordic-Baltic housing policies*. New York: Nova Science Publishers. P. 217–221.

Pappenheimer, M., 2009. *Die Entwicklung der hochrangigen unternehmensorientierten Dienstleistungen in der Altstadt von Vilnius /Aukšto lygio įmonių skirtų paslaugų vystymasis Vilniaus senamiestyje/*, Bamberg: Otto-Friedrich-Universität.

Stadler, M., 2006. *GIS-gestützte, vergleichende Analyse verschiedener Büro-standorte im Zentrum von Vilnius / Litauen /Biurų vietų Vilniaus (Lietuva) centre palyginamoji analizė naudojant GIS metodus/*, Bamberg: Otto-Friedrich-Universität.

Standl, H., 1998. Der post-sozialistische Transformationsprozeß im großstädtischen Einzelhandel Ostmittel- und Osteuropas. Der Versuch einer Typenbildung zum jüngsten Wandel der Innenstadtstrukturen sowie einer modellhaften Darstellung der sie beeinflussenden Determinanten. *Europa regional*, 6(3), p. 2–15.

Standl, H., 1999. Aktueller funktionaler Wandel in der Innenstadt von Tallinn (Estland). Ursachen und räumliche Wirkungen der Transformation des tertiären Sektors. *Zeitschrift für Schulgeographie*, 51(4), p. 174–181.

Standl, H., 1999. *Post-sozialistischer Wandel innerstädtischer Einzelhandelsstrukturen im Baltikum. Der Transformationsprozess und seine Determinanten, dargestellt am Beispiel der drei Hauptstädte Tallinn (Estland), Riga (Lettland) und Vilnius (Litauen) / Posocialistiniai mažmeninės prekybos struktūrų Baltijos miestuose pokyčiai. Transformacijos procesas ir jo veiksniai trijų sostinių – Talino (Estija), Rygos (Latvija) ir Vilniaus (Lietuva) – pavyzdžiu/*, Bamberg: Otto-Friedrich-Universität.

Standl, H., 2000. Structural and functional changes in the city centre of Tallinn during the 1990s: Factors and processes of transition to a market economy. Kaare, T., Punning, J.-M. (ed.), *Pealkiri, Estonia: geographical studies*: 8, p. 218 – 231.

Standl, H., 2000. Tourism in the Baltic States: Background and perspectives, *The Baltic review*, 20, p. 32–35.

Standl, H., 2002. Divergenzen und Konvergenzen in der post-sozialistischen Entwicklung der drei baltischen Hauptstädte (Tallinn, Riga und Vilnius). *Geographie und Schule*, 136(24), p. 15–23.

Standl, H., 2003. Vilnius' long way in forming a modern city-centre, *Geografija*, 39(1), p. 46–54.

Standl, H., 2003. Die Integration der baltischen Staaten in den internationalen Tourismusmarkt: Potentiale – Strukturen – Perspektiven. Becker, Ch. (ed.), *Geographie der Freizeit und des Tourismus: Bilanz und Ausblick*, München u.a., p. 592–603.

Standl, H., Krupickaite, D., 2004. Gentrification in Vilnius (Lithuania): The example of Uzupis. *Europa Regional*, 1, p. 42–51.

Dovilė Krupickaitė